

Bijzondere Soorten Project: plannen voor 1989

In de vorige nieuwsbrief is een overzicht gegeven van de voorlopige resultaten van 1988. Deze keer zullen we aandacht besteden aan de plannen voor 1989. We zullen daarbij speciaal stilstaan bij de schaarse soorten. In de afgelopen jaren heeft het BSP stapsgewijs gestalte gekregen. Telkens werden enkele nieuwe soorten toegevoegd aan de lijst van landdekkend te inventariseren vogels en werd geprobeerd het onderzoek aan steekproefgewijs te benaderen soorten een hechtere basis te geven via een groeiend aantal onderzochte kwartblokken. Wanneer we nu de balans opmaken, dan blijkt dat we veel zeldzame en schaarse soorten al goed in de kijker hebben (zie vorige SOVON-Nieuws). In 1989 proberen we uiteraard vast te houden aan hetgeen tot nu toe bereikt is. Maar we willen natuurlijk ook weer enkele stappen verder zien te komen. In 1989 zal worden getracht een landdekkend overzicht te krijgen van de volgende soorten:

Aalscholver	Zwarte Stern	Bonte Kraai
Blauwe Reiger	Roek	Ortolaan
Lepelaar	Zwartkopmeeuw	Buidelmees
Kokmeeuw	Blauwe Kiekendief	Roodmus
Grote Stern	Korhoen	Raaf
Visdief	Geoorde Fuut	overige zeldzaamheden
Noordse Stern	Ooievaar	
Dwergstern	Grauwe Kiekendief	

Dit zijn, vrijwel zonder uitzondering, zeldzame soorten of in kolonies broedende soorten die in de voorgaande jaren al veel aandacht kregen (zie bijv. **figuur 1** voor de verspreiding van de Geoorde Fuut). De hierboven vermelde soorten staan allemaal op de voorzijde van de BSP-kaart vermeld. De BSP-kaart heeft echter ook nog een achterkant, en van de hierop voorgedrukte schaarse soorten willen we meer informatie verzamelen. Hieronder volgen wat prikkels tot verder onderzoek.

De **moerasgebieden** hebben tot nog toe wat weinig aandacht gekregen van de BSP-medewerkers. Niet onbegrijpelijk, want veel moerasgebieden zijn lastig toegankelijk. Maar het is wel een heel belangrijk leefgebied voor veel vogelsoorten, en er vinden vermoedelijk snelle veranderingen plaats in de vogelwereld. Zo lijkt het, afgaande op de berichten die op het SOVON-kantoor binnendruppelen, heel slecht te gaan met Krooneend en Woudaapje. Van de Krooneend hebben nooit meer dan enkele tientallen paren in

ons land gebroed. Gedurende vele decennia bleef dit aantal redelijk stabiel. De laatste jaren lijkt er echter de klad te zijn gekomen in deze kleine populatie. Volgens berichten zou de soort uit het Naardermeer verdwenen zijn, en gaat het bergafwaarts in de Botshol. En wie heeft er informatie over de randmeren? Broeden hier nog steeds Krooneenden of is dat inmiddels vergane glorie? Dat het met het Woudaapje slecht gesteld is, zal iedereen wel bekend zijn. Maar het is bepaald schrikbarend dat er uit 1988 maar 7 territoria bekend geworden zijn. In bepaalde gebieden is al sinds jaar en dag naar Woudaapjes gekeken en is de situatie goed bekend (zie **figuur 2**). Uit andere gebieden is echter bijna geen informatie voorhanden. Zo waren er in de jaren zeventig nog tientallen broedparen in het rivierengebied. Zijn die allemaal verdwenen, of heeft het geheimzinnige reigertje zich hier en daar weten te handhaven? En nu we het toch over vreemde zaken hebben, is het niet merkwaardig dat de Blauwborst het in ZW-Nederland prima doet, terwijl er uit het rivierengebied bijna geen meldingen meer komen van broedgevalen. Of wordt hier niet zo op Blauwborstjes gelet, en worden eventuele waarnemingen niet doorgegeven? De Rietzanger is nog zo'n vreemde gast. In West- en Noord-Nederland lijkt het op veel plaatsen helemaal niet slecht met hem te gaan. Sommige BSP-ers daar zien het in elk geval niet zitten om ze te tellen: het zouden er te veel zijn.

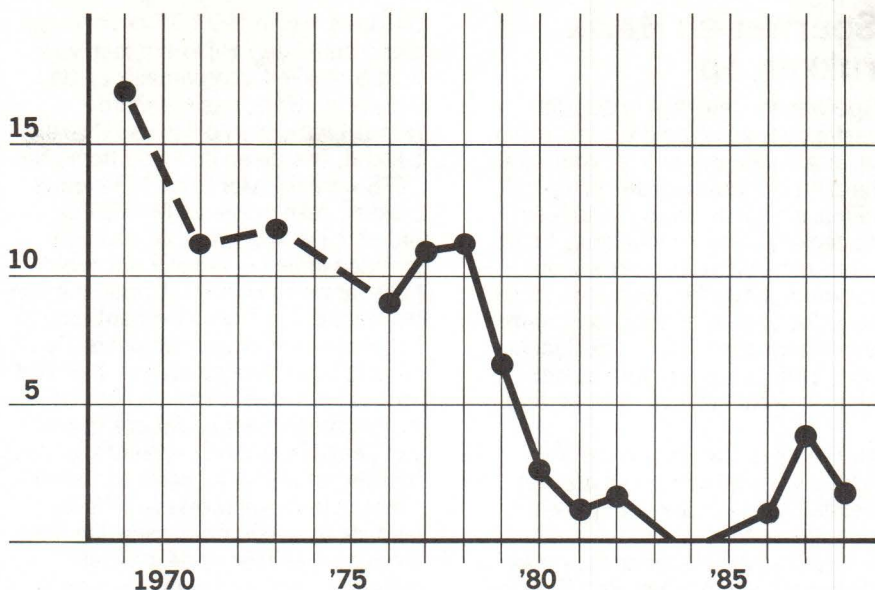
Figuur 1: Verspreiding van de Geoorde Fuut in 1988 (aantallen paren per atlasblok). Kleine stip: 1-10, middelgrote stip: 11-25, grote stip: meer dan 25. In totaal werden er tenminste 168 paren gelokaliseerd.

Maar in Oost- en Zuid-Nederland is deze zangvogel inmiddels vrijwel verdwenen uit de moerasgebieden! We willen waarnemers die bij riet-zangergebieden wonen dan ook vragen in ieder geval bepaalde kleinere gebieden wel jaarlijks te tellen, zodat de ontwikkelingen kunnen worden gevolgd. Dit gebeurt bijv. al in het Lauwersmeer, met een geschatte populatie van 1000-1200 territoria (1987) een bolwerk van formaat. Zo zouden we nog een hele tijd kunnen doorgaan, maar een ding moet inmiddels duidelijk zijn: moerasgebieden verdienen meer aandacht. We hopen dan ook op speciale aandacht in 1989 voor moerasgebieden, en we zien met spanning uit naar meer onderzoek in de moerasrijke districten. Voor 1989 willen we graag meer informatie over de volgende soorten: Roerdomp, Woudaapje, Grauwe Gans, Krooneend, Porseleinhoen, Grote Karakiet, Blauwborst, Baardmannetje, Snor en Rietzanger. Ook losse waarnemingen zijn daarbij welkom.

Grauwe Klauwier en Nachtzwaluw zijn in 1988 goed onderzocht. Deze interessante maar zeldzamer worden de soorten verdienen deze belangstelling ruimschoots. Bovendien vinden veel waarnemers het leuk om zich met deze vogels bezig te houden. Daarom zullen ze ook in 1989 op veel plaatsen weer grondig worden geteld. Waarnemers die in 1988 al hebben meegedaan, worden opgeroepen ook dit jaar weer de hen bekende plekken te inventariseren. Nieuwe medewerkers wordt verzocht contact op te nemen met de Districtscoördinator.

De **Velduil** wordt bijna alleen maar gemeld van de Waddeneilanden (waar ze op de meeste plaatsen goed worden geteld). Ook in Flevoland worden Velduilen nog regelmatig waargenomen, maar de precieze aantallen zijn onbekend. Buiten deze twee gebieden lijkt de soort amper meer voor te komen. De broedparen in het rivierengebied, de hoogveengebieden van Drenthe en de Peel, de Friese polders en de Zeeuwse schorren lijken verdwenen te zijn.

IJsvogel en Grote Gele Kwikstaart worden in de Achterhoek en Zuid-Limburg jaarlijks geteld. Uit andere gebieden komen bijna alleen losse meldingen binnen. Toch zouden ze in bijv. Twente, Noord-Limburg en Midden- en Oost-Brabant wel eens meer kunnen voorkomen dan men wel denkt. Dit geldt zeker voor de IJsvogel, die in de zachte jaren zeventig in deze gebieden een belangrijke verspreidingskern had. Nu we weer twee heel zachte winters achter de rug hebben, beginnen we weer stilte te hopen op een voorzichtig herstel van de door enkele strenge winters uitgedunde IJsvogelstand. Het zou jammer zijn wanneer het herstel door een tekort aan waarnemingen niet geregistreerd kan worden.

Figuur 2: Aantal territoria van Woudaapjes in de Ooyppolder bij Nijmegen.

Europese Kanarie en Grauwe Gors hebben van oudsher maar een beperkte verspreiding in ons land. Daarom moet het mogelijk zijn om door gericht onderzoek erachter te komen hoe het met ze gaat. Dat dit noodzakelijk is, blijkt bijv. in Zuid-Limburg, een der bolwerken van beide soorten. In het kader van BSP-onderzoek werd vastgesteld dat de stand thans op een laag pitje staat, vergeleken met halverwege de jaren zeventig. Is dit overal zo? In de dorpen aan de binnenduinrand, op buitenplaatsen in het Gooi en in villawijken aan de rand van de Veluwe waren in goede jaren tientallen paartjes Europese Kanarie aanwezig. Zijn er daar nog wat van overgebleven? En komen er nog steeds Grauwe Gorzen voor langs de rivieren, langs de randmeren en in het Peelgebied? In Zeeuws-Vlaanderen schijnen ze nog op veel plaatsen aanwezig te zijn, maar nauwkeurige recente gegevens zijn ons onbekend. En dat, terwijl dit misschien wel het laatste bolwerk van deze soort is! Wie gaat hier eens een paar ochtenden gericht naar Grauwe Gorzen zoeken?

Boomleeuwerik, Roodborsttapuit, Nachtegaal, Fluiter en Geelgors komen bijna uitsluitend voor in de duinen en op de hoge gronden. We ontvangen nogal gemengde berichten over ze. Met de Nachtegaal in de duinen gaat het goed, terwijl de soortgenoten in de Achterhoek en Zuid-Limburg het laten afweten. De Roodborsttapuit lijkt in sommige gebieden over een dieptepunt heen te zijn en vooral in de natuurgebieden toe te nemen. Andere waarnemers klagen over een kwijnende stand, vooral in cultuurland. Ook Geelgorzen lijken in het ene gebied af te nemen, terwijl ze zich in het andere goed handhaven. Ook van deze soorten is meer informatie nodig. We hebben een schreeuwen-de behoefte aan waarnemers die het leuk vinden om een paar jaar achtereen een flink gebied uit te kammen op deze soorten.

Uit deze waslijst blijkt dat het altijd nog beter kan met het BSP. Het BSP kan dan ook altijd nieuwe waarnemers gebruiken. We raden hen aan eens contact op te nemen met de DC (Lijst achter in deze nieuwsbrief). Misschien kunnen de activiteiten dan worden ingepast in een groter geheel.

